Odra
Rzeka
Aktywności

Wyprawy w Łęgach
Rajd rowerowy szlakiem przyrody i lokalnych smaków
Ścinawa – Prochowice

Autor tekstu i zdjęć Andrzej Ruszlewicz© / arwroclaw@interia.pl

Kraina Łęgów Odrzańskich

DOLNY ŚLĄSK
DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
www.dolnyslask.pl

Przyroda na szlaku

Znajdujemy się w **Krainie Łęgów Odrzańskich**. Kraina Łęgów Odrzańskich (KŁO) to umowna nazwa regionu między Brzegiem Dolnym a Głogowem powiązanego z doliną Odry. Kraina zajmuje ~2319 km^2, mieszka tu prawie 230 000 osób. Nazwa powstała w wyniku wspólnego działania w ramach zawiązanego w 2002 roku Partnerstwa Doliny Środkowej Odry. Partnerstwo powstała jako inicjatywa organizacji pozarządowych (Fundacja Ekologicznej Zielona Akcja i lokalne organizacje) i samorządów zwłaszcza gminy Ścinawa. Obecnie działania są realizowane głównie w ramach inicjatywy LEADER i powołanego w tym celu Stowarzyszenia Lokalna Gruda Działania Kraina Łęgów Odrzańskich, którego logiem jest kania ruda. KŁO skupia wielu partnerów takich jak: samorządy, organizacje pozarządowe, leśnicy, przedsiębiorcy, rzemieślnicy, rękodzielnicy, edukatorzy, rolnicy realizujących wspólny cel: zintegrowanie działań instytucji, organizacji, samorządu, lokalnych przedsiębiorców oraz wszystkich innych środowisk działających w regionie na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego. Grupę połączyła Odra, w której partnerzy upatrują szanse swojego rozwoju poprzez wykorzystanie turystyczne rzeki i jej okolic cechujących się wyjątkową przyrodą doliny dużej środkowoeuropejskiej rzeki. Podejmowane są wspólnie działania dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego regionu w tym o obszarach Natura 2000, co zostało zapisane między innymi w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Kraina Łęgów Odrzańskich".

Wyruszamy

Ścieżka rowerowa między Ścinawą i Prochowicami biegnie po dawnym torowisku kolejowym. Koleją można było dojechać z Legnicy do Rawicza. Regularnie jeżdżące pociągi sygnalizowały miejscowej ludności, która jest godzina. Pod względem przyrodniczo-krajobrazowym ścieżka biegnie w dwóch nieco odmiennych krajobrazach. Ruszając ze Ścinawy, napotkamy na początku niewielką uprawę leśną koło Ręszowa, a dalej będą to otwarte krajobrazy pól uprawnych i zadrzewień śródpolnych. Dopiero przekraczając granicę między gminą Ścinawa i Prochowicami (zaznaczona na ścieżce) wjedziemy w większy kompleks leśny i lasami dojedziemy pod Prochowice. To najciekawszy pod względem przyrodniczym fragment trasy. Trasa w większości biegnie w szpalerze drzew i krzewów, jaki wyrosły przy torowisku i zostały w większości zachowane. Głównie zobaczymy krzewy śliwy tarniny *Prunus spinosa*. Krzewy spełniają bardzo istotną funkcję w przyrodzie. Kraina Łęgów Odrzańskich jest jednym z najważniejszych obszarów, gdzie występuje rzadki i bardzo zagrożony motyl nocny (ćma) barczatka kataks Eriogaster catax. Jej gąsienice odżywiają się głównie liśćmi tarniny. Niestety nie możemy jej zobaczyć, prowadzi bardzo skryty tryb życia, podlega ochronie prawnej (ochrona gatunkowa ścisła). W krzewach tarniny zakłada gniazda jeden z niewielu drapieżnych ptaków śpiewających gąsiorek Lanius collurio. Jadąc, możemy zobaczyć ładnie ubarwionego ptaka siedzącego na szczytach krzewów, teraz często z młodymi. Czasami można zobaczyć jego spiżarnię. Nadziewa drobne zwierzęta na kolce tarniny i tak przechowuje. Gęste zarośla zwane też czyżniami są miejscem schronienia wielu innych zwierząt. Pomiędzy tarniną możemy wypatrzeć też inne krzewy. Ciekawym jest trzmielina zwyczajna Euonymus europaeus. O tej porze możemy już obserwować jej różowe owoce z pomarańczowymi nasionami. Pięknie ubarwiają krajobraz. Znajdziemy też baldachy z czarnymi owocami bzu czarnego Sambucus nigra i nieco mniejsze również czarne kulki owoców derenia świdwy Cornus sanguinea. To tylko wybrane, bardziej interesujące krzewy, jakie spotkamy na trasie. Towarzyszą nam także drzewa. W lasach często zobaczymy sosnę zwyczajną Pinus sylvestris. Bory sosnowe i mieszane z tym gatunkiem to nie są naturalne lasy a uprawy leśne. Powinniśmy w ich miejscu widzieć lasy liściaste. Takie spotkamy koło Prochowic, a także jako śródpolne zadrzewienia na całej trasie. Będą to najciekawsze, niemal naturalne, lasy łęgowe rosnące w dolinach cieków. Łęgowe, bo rosną w miejscach, gdzie zmienia się poziom wód (cieki wylewają), a także pod powierzchnią gleby stale płynie woda tak jak w cieku. Olsza czarna Alnus glutinosa, jesion wyniosły Fraxinus excelsior i wierzy Salix sp., to głównie te drzewa budują zbiorowiska łęgowe. Dodatkowo zobaczymy gąszcz pnączy takich jak chmiel zwyczajny Humulus lupulus, kielisznik zaroślowy Calystegia sepium. To jedno z najcenniejszych i najbogatszych w gatunki zbiorowisk roślinnych. Zagrożone i już tylko nielicznie występujące w dolinie Odry. Chronione jest jako priorytetowe siedlisko przyrodnicze oznaczone kodem 91E0. Spośród roślin zielnych, rosnących przy trasie, możemy spotkać chronione częściowo kocanki piaskowe Helichrysum arenarium. Żółto kwitnące kępki sinozielonych krzewinek spotkamy w suchych miejscach, często na piaskach. Jest to ceniona roślina lecznicza. Podlega ochronie, więc zrywanie jej jest zabronione. Większą ilość kocanek spotkamy na początku trasy koło Sitna. Rosną w murawie po prawej stronie tuż za drogą ze Ścinawy do Wielowsi. Pojedyncze są na poboczu drogi w lesie za drogą do Ręszowa. Wjeżdżając do lasu za Wielowsią, możemy na poboczu spotkać roślinę o czarnych jagodach, to wyżpin jagodowy Silene baccifera. Roślina ma ciekawy wygląd. Na całej trasie zobaczymy kwitnące obecnie pospolite rośliny takie jak sadziec konopiasty Eupatorium cannabinum, czy niepożądane inwazyjne żółto kwitnące nawłocie Solidago sp.

Foto. Śliwa tarnina

Foto. Gąsiorek.

Foto. Trzmielina zwyczajna.

Foto. Bez czarny.

Autor tekstu i zdjęć Andrzej Ruszlewicz / arwroclaw@interia.pl

DOLNY ŚLĄSK
DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
www.dolnyslask.pl

Kraina Łęgów Odrzańskich

Foto. Dereń świdwa.

Foto. Olsza czarna.

Foto. Kielisznik zaroślowy.

Foto. Kocanki piaskowe.

Foto. Jesion wyniosły.

Foto. Chmiel zwyczajny.

Foto. Wyżpin jagodowy.

Foto. Nawłoć późna.

Warto tu się zatrzymać i dłużej przyjrzeć przyrodzie:

- *Zimnica koło Sitna (drugi most na trasie). To rzeka, która jest lewobrzeżnym dopływem Odry koło Ścinawy. Zimnica kiedyś była malowniczym nieuregulowanym naturalnie meandrującym ciekiem. Dzisiaj płynie w wyprostowanym korycie i bardziej przypomina kanał niż naturalną rzekę. Tak uregulowana rzeka nie tylko traci swój urok, ale też jest mniej odporna na zanieczyszczenia i ma znacznie mniejsze zdolności retencyjne. Przy dzisiejszych upałach i suszach ma to bardzo duże znaczenie. W okolicy Sitna do rzeki wpływają jej dwa dopływy: Ręszówka (pierwszy most na trasie), Niemstowska Młynówka (trzeci most na trasie). Poniżej Sitna był młyn wodny, później napędzany elektrycznie. Pozostały zabudowania. Między Sitnem a Krzyżowa są rozległe pola, które jesienią są miejscami podtopione. Tworzy to lokalne mokradła, na których zatrzymują się w czasie przelotów duże stada ptaków. Przyciąga je także możliwość żerowania na tych polach. Spotkamy zgrupowania łabędzi krzykliwych Cygnus cygnus i czarnodziobych Cygnus columbianus liczące 300-500 ptaków. Często jest też do kilkudziesięciu żurawi Grus grus, kilkaset gęsi białoczelnych Anser albifrons, tundrowych Anser serrirostris, czasami zbożowych Anser fabalis. Często towarzyszy im bielik Helianthus albicilla.*

Autor tekstu i zdjęć Andrzej Ruszlewicz / arwroclaw@interia.pl

DOLNY ŚLĄSK
DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
www.dolnyslask.pl

Kraina Łęgów Odrzańskich

Mapa.
Szlak rowerowy w okolicy Sitna.

Stacja kolejowa w Wielowsi to wspomnienie po dawnych pociągach, które się tu zatrzymywały. Obecnie budynek stacyjny służy za mieszkanie. Wyjątkowość tego miejsca wynika z tego, że stacja położona jest na nasypie, pod którym przypływa Ślepica (zwana czasami Jastrzębią). Jest to mała rzeczka wpadająca do Jastrzębiej koło Jurcza, a ta wpływa do Odry koło Grzybowa. Ślepica jest jedną z niewielu rzeczek, które nie uległy nadmiernej regulacji. Koło stacji płynie w zabagnionej dolinie tworząc malowniczy krajobraz meandrującej rzeczki wśród łęgów olsowych, szuwaru mannowego i wysokich turzyc.

Osiedliły się tu bobry europejskie Castor fiber. Wykorzystały nasyp do wybudowania nor. Aby mieć wejście do nor pod wodą, wybudowały w przepuście tamę. Utworzył się bardzo duży staw bobrowy na zachód od ścieżki rowerowej. Zagrażało to nie tylko budynkowi stacji, ale także nasypowi z trasą rowerową i pobliskim drogom publicznym (woda przewała się przez drogi. Ponieważ bobry wybudowały na wschód od stacji żeremie, można było tamę zburzyć. Dzisiaj możemy obserwować czynne żeremie w dolinie cieku i wybudowane na nim tamy poniżej stacji. To szczególne miejsce, gdzie działa natura. Bobry dostosowały się do oddziaływania człowieka.

Dzięki ich działalności możemy obserwować, jak wpływają na naturalną retencję. Jest to jedyne miejsce na szlaku rowerowym, gdzie zobaczymy wodę w okresie suszy. Możemy tu także zobaczyć rośliny i zwierzęta wodno-błotne w tym kilka gatunków kaczek. Kiedyś były tu na obrzeżach łąki zmiennowilgotne z pełnikiem europejskim Trollius europaeus, storczykami z rodzaju Dactylorhiza.

Autor tekstu i zdjęć Andrzej Ruszlewicz / arwroclaw@interia.pl

DOLNY ŚLĄSK
DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
www.dolnyslask.pl

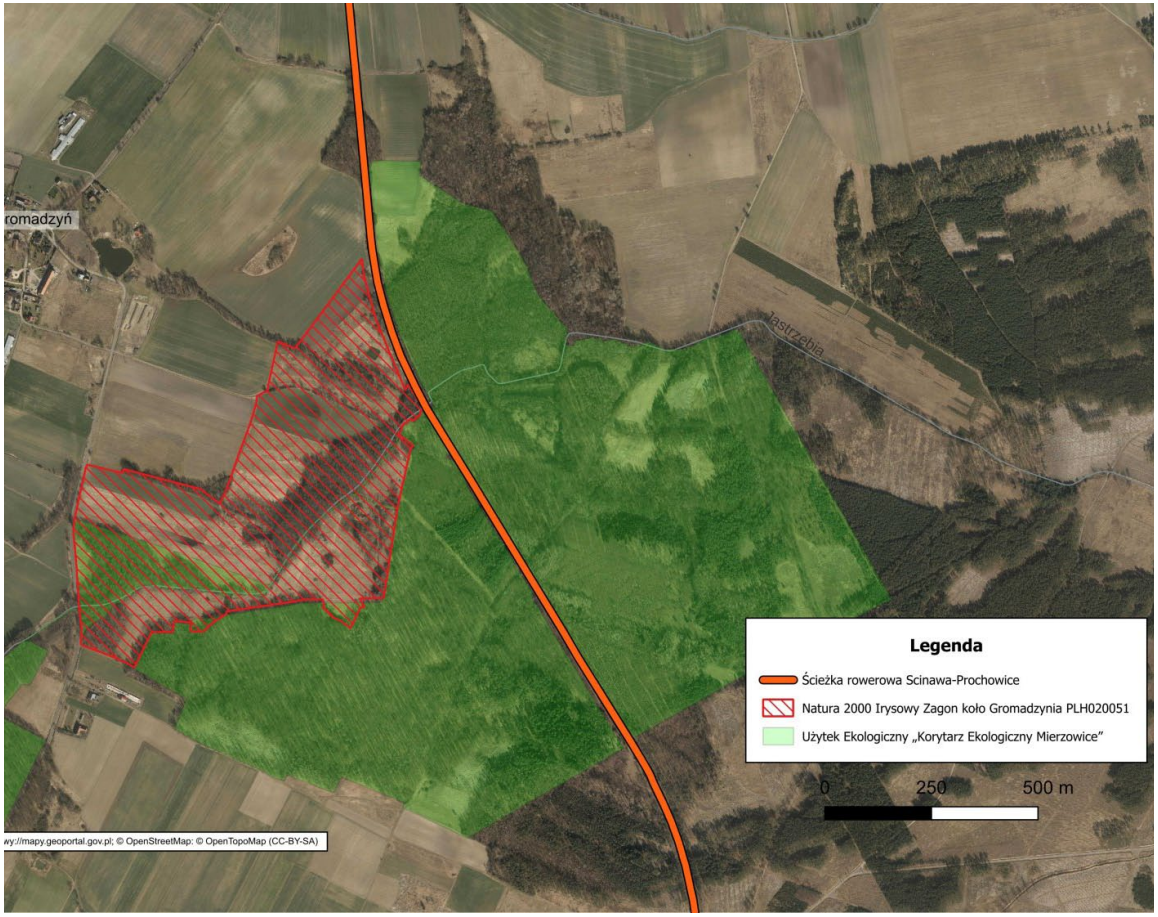

Mapa. Szlak rowerowy w okolicy Gromadzynia, użytek ekologiczny o obszar Natura 2000.

Użytek ekologiczny „Korytarz Ekologiczny Mierzowice" położony w gminie Prochowice przy granicy z gminą Ścinawa. Został utworzony w 1996 r. i zajmuje powierzchnię 155,25 ha. Celem utworzenia użytku jest ochrona mało zdegenerowanych zbiorowisk leśnych (grądy, łęgi olsowe). Występuje tu kilkanaście gatunków roślin chronionych takich jak storczyki: podkolan biały *Platanthera bifolia*, listera jajowata *Listera ovata*, kukułka szarolistna *Dactylorhiza majalis* i inne z tego rodzaju.

Rośnie także pierwiosnek wyniosły *Primula elatior* i żyje wiele chronionych gatunków zwierząt np. żuraw, bóbr europejski, barczatka kataks, czerwończyk nieparek *Lycaena dispar,* modraszek nausitous *Phengaris nausithous*. Motyle występują na łąkach zmiennowilgotnych, które są chronione w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Natura 2000 Irysowy Zagon koło Gromadzynia PLH020051. Ze ścieżki nie zobaczymy tych łąk, leżą na zachód od trasy.